

Fylkesmannen i
NORDLAND

Vergemål

Ivaretagelse av rettigheter for personer med demens

Audun Tessem Hole
seniorrådgiver

- vinner til Nordlands beste

Hver dag blir eldre grovt utnyttet for penger av barn og barnebarn – men det blir sjeldent oppdaget

BEKYMRET: Å bli utsatt for vold i nær relasjon er en stor psykisk og fysisk belastning som påvirker helsen i stor grad. Foto: Illustrasjonsbilde / Colourbox

– Det er store mørketall. Økonomiske overgrep mot eldre er skam- og tabubelagt og vanskelig å snakke om, sier hjelpetjenesten Vold mot eldre.

Hjemmetjenester

Personlig
assistanse

Støttekontakt

Hjemmesykepleie

Økonomisk
rådgivning fra Nav

Tvungen
forvaltning

Gjeldsordning

Vergemål

Frivillig
støttearbeid

Vergemål og annen forvaltning

- Noen av de samme hensynene bak vergemål kan oppnås ved
 - Fullmakt
 - Frivillig økonomisk forvaltning - Nav
 - Legalfullmakt
 - Framtidsfullmakt
 - Tvungen økonomisk forvaltning – Nav
 - Forvaltning av kontantytelse - sykehjem

Legalfullmakt § 94

Fullmakten er gitt i loven, og kun til daglig økonomi

Gitt til nærstående i prioritert rekkefølge:

- Ektefelle/samboer
- Barn
- Barnebarn
- foreldre

Fremtidsfullmakt

- Ny ordning fra 2013
- Beslutning som gjøres mens vedkommende er åndsfrisk
- Trår i kraft når personen ikke lenger er i stand til å ivareta egne interesser (eller vedvarende = nå)
- Ikrafttredelse kan stadfestes av fylkesmannen

Fremtidsfullmakt

- Formkrav som testament:
 - Skriftlig
 - 2 vitner
 - Underskrives samtidig
- Kan inneholde de fleste disposisjoner
- Utpeker en fremtidsfullmektig (eller flere)

Meldeplikt § 57

- Må det antas at det er behov for vergemål for en person som er innlagt i institusjon, skal institusjonen melde fra til fylkesmannen. Meldeplikten gjelder også ansvarlig for kommunens sosialtjeneste og kommunens helse- og omsorgstjeneste utenfor institusjon. Meldingen skal begrunnes.

Begjæring § 56

- a) personen selv,
- b) personens ektefelle, samboer, foreldre, nærmeste livsarving eller søsken,
- c) vergen, hvis personen allerede er under vergemål,
- d) behandlende lege eller tilsynslege ved helseinstitusjon der personen er innlagt eller bor.

Vilkår for vergemål

- Det må være årsakssammenheng mellom en diagnose og behovet som skal dekkes
 - Sinnslidelse – herunder demens
 - Psykisk utviklingshemming
 - Rusmisbruk
 - Alvorlig spilleavhengighet
 - Alvorlig svekket helbred
- Den som skal ha hjelp må samtykke

Krav til samtykke § 20, 2. ledd

- Samtykkekompetanse innebærer at man har evnen til å forstå informasjon, resonnerere og avveie alternativene (men må det være fornuftige valg?)
- Den som ikke samtykker, men likevel ødelegger sin økonomi – fratakelse av rettslig handleevne i domstolen (4 saker i Nordland)

Mæland: – Noen har fått midler de ikke skulle hatt

Regjeringen iverksetter full gransking av Tolga-saken

Regjeringen har bedt Fylkesmannen i Hordaland om å granske alle sider av Tolga-saken. De vil i tillegg undersøke om noen kommuner misbruker ordningen som gir dem ekstra midler for psykisk utviklingshemmede.

«ivareta sine forpliktelser».

- Alvorlig svekket helbred omfatter alle former for fysiske svekkelser som kan medføre at en person ikke makter å ivareta sine interesser.

☐ Sinnslidelse	☐ Psykisk utviklingshemming	☐ Alvorlig spillavhengighet
☒ Demens	☐ Rusmiddelmisbruk	☐ Alvorlig svekket helbred

En mer utfyllende beskrivelse av personens tilstand må oppgis her:

Kjent langtkommen demens. Vært mye plaget med angst/depresjon. Pasient ble bedømt som ikke samtykkekompetent allerede for 3 år siden. Situasjonen er ikke endret i denne perioden.

3 Vurdering av årsakssammenheng og hjelpebehov

Legen eller annen sakkyndig må bekrefte at det er behov for verge fordi personens fysiske eller psykiske tilstand medfører at vedkommende ikke er i stand til å ivareta egne interesser. Interessene kan omfatte økonomiske og/eller personlige forhold. Hjelpebehovet må beskrives.

GA-8026 B

4 Vurdering av samtykkekompetanse

Forstår pasienten hva et samtykke til vergemål innebærer?

- Ja Nei

Begrunnelse/utfyllende kommentar:

Pasient har en kjent langtkommen demens

Vergens plikt til å høre personen under vergemål

- Individets selvbestemmelsesrett står sterkt og skal tas hensyn til.
- Vergen skal *så vidt mulig* høre den som er satt under vergemål

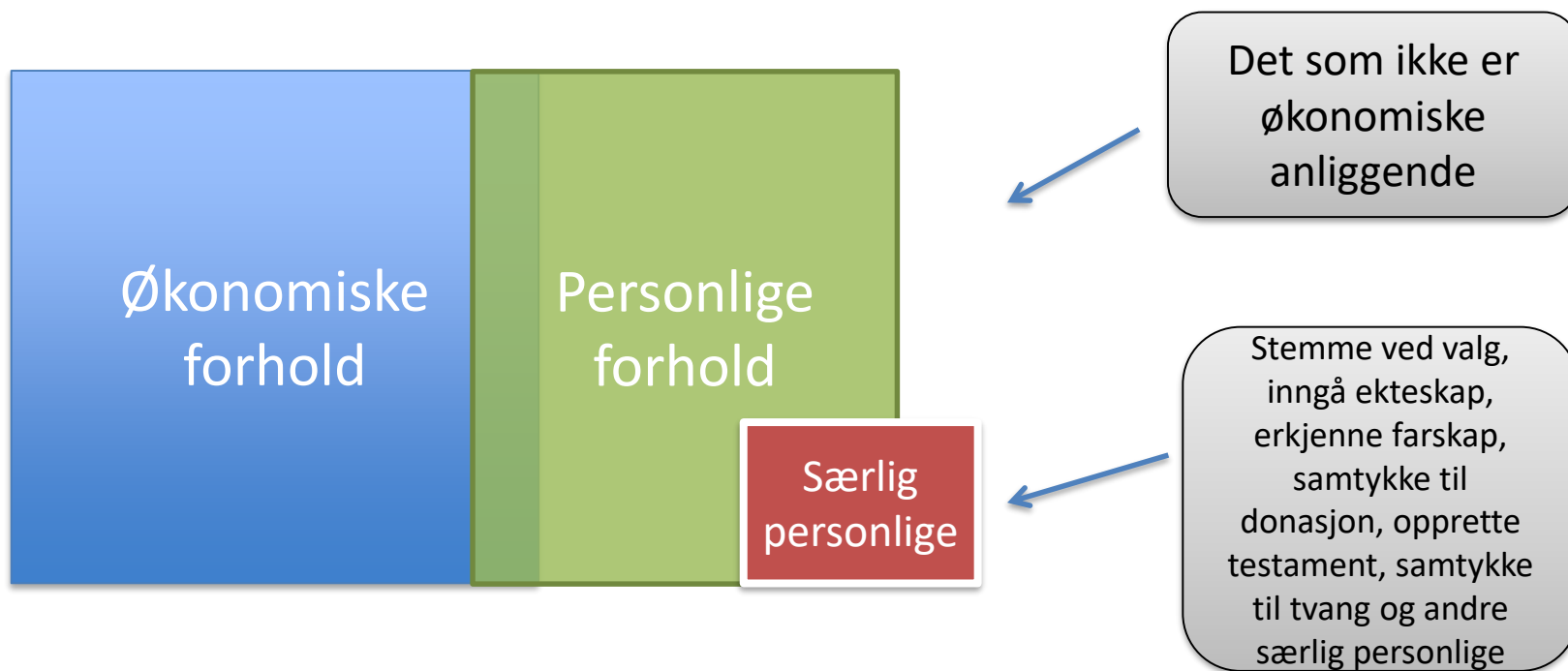
Virkning av høringsplikt

- Vergen har plikt til ikke å disponere hvis personen motsetter seg det.
- Personen med vergemål har «siste ordet»

Unntak:

- Er fratatt rettslig handleevne av domstolen.
- Er ikke i stand til å forstå hva disposisjonen innebærer. – **samtykkekompetanse?**

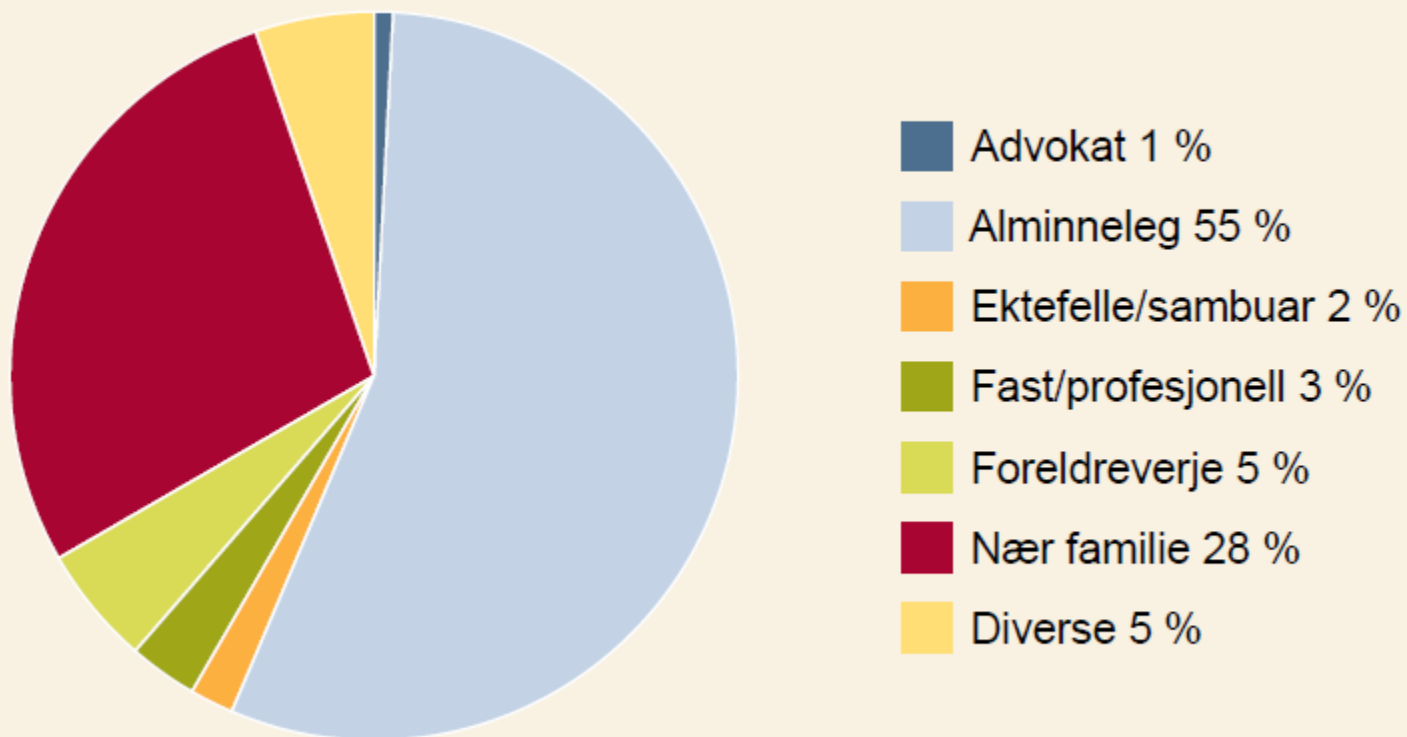
«Representere i personlige og økonomiske forhold»

Hvem er vergen?

- Myndig
- Kunne framlegge «rein» politiattest (ikke nærstående)
- Må ha orden i egen økonomi – kredittsjekk
- Må være egnet

Hvem er verger (landet)

Informasjon/kontakt

www.vergemal.no

Her finner du link til elektroniske skjema, generell informasjon om vergemål, håndbok for verger og mye mer.

Fylkesmannens hjemmeside:

www.fylkesmannen.no/nordland

Telefon: 755 31500 (sentralbord)

Vergemålsseksjonen har telefontid:

kl 9-11 og kl 12-14

Mail: fmnopost@fylkesmannen.no